

NEWS ITEMS

**ДО 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАН УКРАЇНИ,
ПРОФЕСОРА РОСТИСЛАВА СТЕФАНОВИЧА СТОЙКИ**

Професор Ростислав Стефанович Стойка – доктор біологічних наук, член-кореспондент НАН України, відомий вчений у галузі біохімії, клітинної та молекулярної біології – народився 23 травня 1950 р. в селі Горяни Ужгородського району Закарпатської області в сім'ї відомого в Україні та за її межами еколога і ботаніка, доктора біологічних наук, професора, лауреата Державної премії України Стефана Михайловича Стойки, який, відзначивши свій 100-літній ювілей, і досі займається науковою і громадською діяльністю. Мати, Ольга Василівна, все життя працювала лікарем. Ростислав Степанович у 1972 р. закінчив з відзнакою біологічний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка за спеціальністю «біохімія». Вся подальша професійна діяльність Р. С. Стойки, його становлення як вченого, педагога, громадського діяча пов'язана з Львівським відділенням Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України (з 2000 р. – Інститут біології клітини НАН України). У 1979 р. він закінчив аспірантуру і захистив кандидатську, а у 1993 р. докторську дисертацію в Інституті біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України. У 1996 р. йому присуджено наукове звання професора зі спеціальності «біохімія». У 1987–1995 рр. Р. С. Стойка – заступник директора, а у 1995–2000 рр. – директор відділення. З 1993 р. він займає посаду завідувача відділу регуляції проліферації клітин та апоптозу. У 2006 р. його обрано членом-кореспондентом НАН України (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології).

Основний напрям наукових досліджень вченого – вивчення молекулярних і клітинних механізмів регуляції проліферації та апоптозу клітин тварин і людини. Вперше в Україні розпочав дослідження механізмів запрограмованої клітинної смерті – апоптозу, виявив нові біохімічні маркери на поверхні клітин – манозо- і галактозовмісні глікопротеїни. Ним вперше було показано, яким є механізм зміни вуглеводних компонентів на поверхні апоптичних клітин, де задіяні специфічні ензими – нейрамінідази. Стойка Р. С. і його співробітники вперше виявили перехресну стійкість злоякісних клітин до апоптичного впливу трансформувального фактора росту β -типу і протипухлинного препарату цисплатину. Він започаткував вивчення ролі поліпептидних факторів росту, вперше виявив їх наявність на дуже ранніх етапах ембріогенезу, одержав високоочищений препарат трансформувального фактора росту β -типу, з'ясував умови та чинники, які впливають на регуляторну дію цього фактора, обґрунтував можливе діагностичне значення трансформувальних факторів росту у хворих на СНІД і саркому Капоші.

Сьогодні відділ, яким керує Ростислав Степанович, зосереджений над дослідженнями випробування *in vitro* та *in vivo* нових нанорозмірних систем для доставки у клітини лікарських препаратів і генів для потреб медицини і біотехнології.

Проф. Стойка Р. С. створив потужну наукову школу, відому на теренах не тільки України, але й за її межами. Під його керівництвом захищено три докторських і 22 кандидатські дисертації.

Ростислав Стефанович тривалий час працював у відомих наукових центрах США: Каліфорнійському університеті (1994) та Дослідницькому інституті при Медичному центрі «Синайський Кедр» (Лос-Анджелес, 1999–2000). Він учасник виконання міжнародних грантів за програмою CDA-NIS (Національний інститут раку США), Королівської академії наук Швеції, INTAS та ін.; член стипендіального комітету Федерації європейських біохімічних товариств (FEBS); співзасновник від України Асоціації RECOOP-HST з регіонального співробітництва в галузі охорони здоров'я, науки і технологій; співорганізатор міжнародних Парнасівської та Вейглівської конференцій.

Р. С. Стойка є головним редактором журналу «*Studia Biologica*», заступником головного редактора журналів «*Biotechnologia Acta*» і «*Праці Наукового Товариства імені Шевченка*», членом редколегій багатьох спеціалізованих наукових часописів; заступником голови спеціалізованої вченої ради при Інституті біології клітини НАН України; членом президії Українського біохімічного товариства, головою його Львівського відділення, дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка.

Чималі творчі досягнення вченого здобули йому заслужений авторитет. Він нагороджений премією ім. О. В. Палладіна АН України (1987), премією ім. Кавецького Р. Є. НАН України. Р. С. Стойка обраний іноземним членом Польської академії наук і мистецтв, має звання – соросівський професор, неодноразово нагороджувався почесними грамотами та медалями

НАН України, почесними грамотами Львівської обласної держадміністрації, Західного наукового центру НАН України. Почесний Амбасадор Львова.

Р. С. Стойка плідну наукову та науково-організаційну роботу поєднує з педагогічною діяльністю. З 1989 р. він працює за сумісництвом у Львівському національному університеті імені Івана Франка професором кафедри біохімії, а з 2015 р. – у Львівському медичному університеті імені Данила Галицького.

Стойка Р. С. – автор і співавтор понад 720 наукових публікацій, у т.ч. 360 статей в наукових журналах, зокрема 124 статей в міжнародних журналах із сумарним імпаکت-фактором понад 260. Його 230 статей опубліковано в рейтингових міжнародних журналах, що індексуються в наукометричній базі Scopus. Індекс цитування статей – 1530, персональний індекс Гірша – 19. Він співавтор п'яти монографій та автор розділів у 16 монографіях, у т.ч. в 9 монографіях міжнародних видавництв, трьох методичних посібників, 17 патентів України на винаходи і корисні моделі, а також двох заявок на патенти США і Європейського РСТ.

Ростислав Стефанович – мудрий Вчитель, цілісна, чуйна, комунікабельна, дотепна і творча Особистість, яку поважають, за порадами якої звертаються в наукових та освітніх колах усієї України.

Свій ювілей Ростислав Стефанович зустрічає у розквіті творчих сил, нових планів і задумів.

***Зичимо ювіляру здоров'я, натхнення, успіхів і добробуту!
Своїм умінням працювати з людьми, аналізувати і оцінювати їхню роботу
Він заслужив великий авторитет і глибоку довіру колег, науковців, викладачів
і студентів. Нехай кожен день додає йому життєвих сил, оптимізму та
насаги для реалізації найсміливіших планів, а добре здоров'я та гарний настрій
сприятимуть подальшій успішній праці в ім'я розквіту української науки!***

*Колектив Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України
Редакція і редколегія «The Ukrainian Biochemical Journal»
Центральна рада Українського біохімічного товариства
Колеги, учні, друзі*